

Mijn naam is Johannes Evangelista.

Alle grote klokken in kerktorens hebben namen, zo ook de kerkklok die in de Hervormde kerk van Lopik hangt. De kerkklok heet 'Johannes Evangelista', die naam is gegeven door Jan Moor. Hij heeft haar (het woord klok kan zowel mannelijk als vrouwelijk zijn, mijn voorkeur gaat uit naar de vrouwelijke vorm) in 1562 gegoten. Evangelista is vertaald vanuit het Spaans naar het Nederlands evangelist. Van deze Jan Moor is maar weinig bekend. Hij heeft klokken gegoten, zoals de grote Laurens klok (378 kg) in de Sint Maartenstoren van Tiel in 1554, maar voor de rest weten we weinig. De kerkklok in de dorpskerk van Lopik heeft de volgende tekstrand:

† IOHANNES ◊ IVANGELISTA ◊ IS ◊ M I N E N ◊
N A E M ◊ M I J ◊ G H E L V I J T ◊ S I J ◊ G O D E ◊
B E Q U A E M ◊ I A N ◊ M O O R ◊ M A E C K T E N ◊
M I J ◊ I N T ◊ I A E R ◊ O N S ◊ H E E R E N ◊
M ◊ C C C C C ◊ L X I I

***Johannes Evangelista is mijnen naem. Mijn gheuyt sy Gode bequaem.
Jan Moor maakte mij int jaer ons heren 1562.***

Als je goed kijkt naar de tekstrand van de klok zie je een aantal opvallende dingen. De letter N en IJ staan in spiegelbeeld. Ook de letter M, is de omgekeerde W. Waarschijnlijk had Jan Moor een aantal Russische mensen in dienst die de Nederlandse taal niet helemaal machtig waren. De letter N komt uit het cyrillisch alfabet, de Russische taal maakt hier gebruik van. De omgedraaide letter IJ weten we niet waar dat vandaan komt. Wat verder opvalt, zijn de symbolen die tussen de woorden staan.

Afbeelding 1. De letters N en IJ in spiegelbeeld.

In eerste instantie dachten we dat dit meer ter opvulling was om de tekst helemaal rondom de klok te krijgen. Maar bij verder bestudering van dit symbool, lijken deze symbolen op rozenkruisen. De Duitse hervormer Maarten Luther had een eigen zegelwapen gemaakt en dat was ook een rozenkruis. De Lutherroos of Lutherzegel is een wereldwijd herkenbaar symbool. Het was oorspronkelijk een persoonlijk zegel ontworpen door Maarten Luther als een uitdrukking van zijn theologie en geloof waarmee hij zijn autorisatie gaf aan zijn brieven die hij schreef. Later is het een symbool van hervorming geworden. Luther heeft zelf zijn zegelwapen beschreven in een brief van 8 juli 1530 aan Justus Jonas. Hij schreef:

"Het eerste zal een kruis zijn, zwart in een hart, dat zijn natuurlijke kleur heeft. Omdat men zo van het hart gelooft, dat het gerechtvaardigd wordt. Zo'n hart zal midden in een witte roos staan, teken, dat het geloof vreugde, troost en vrede geeft. Daarom zal de roos wit en niet rood zijn; de witte kleur is van de Geest en van alle engelen de kleur.

Afbeelding 2. Het rozenkruis van de kerkhervormer Maarten Luther.

Zo'n roos staat in een hemelsblauw veld, omdat zulke vreugde in Geest en geloof het begin is van de toekomstige hemelse vreugde. En om zo'n veld een gouden ring, omdat zo'n zaligheid in de hemel eeuwig is en geen einde kent en kostbaarder is, dan alle vreugde en goederen, zoals goud de edelste en kostbaarste erts is."

Wat wilde Jan Moor hiermee zeggen. Het was 1562, Maarten Luther was allang overleden, maar had de toenmalige Katholieke kerk behoorlijk op zijn kop gezet. Het was de tijd van het Concilie van Trente. Dit concilie was bijeen geroepen om de katholieke leer meer te profileren ten aanzien van de protestanten, maar daarnaast ook een "serieuze" poging tot hervormingen in het kerkelijk leven doorvoeren. Zeg maar een contra(=tegen)reformatie, binnen de Katholieke kerk zelf als antwoord op de andere hervorming. Was Jan Moor geraakt door deze hervormingen, een provocatie tegen..., we weten het niet. Het was wel gevaarlijk, omdat de Spanjaarden de regeringsmacht was en zeer streng en hard tegen allerlei ketterijen optraden. Het Katholieke geloof was de staats godsdienst.

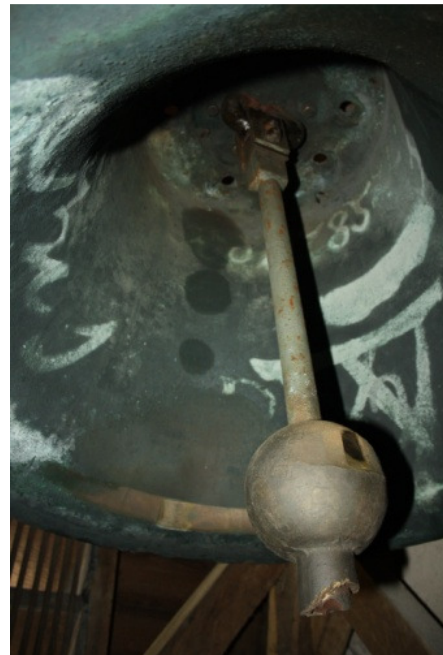
De klepel speelt een belangrijk rol voor de klankkwaliteit van de klok. De klepelschacht en klepelbol zijn intact, alleen de vlucht of staart van de klepel (het gedeelte dat zich onder de klepelbol bevindt) is beschadigd. Hij is onder de klepelbol afgebroken. Wanneer dat gebeurd is, is niet bekend. Het stuk klepelstaart ligt nu in de consistorie.

Afbeelding 3. De afgebroken klepelstaart, in consistorie.

Er zijn vele manieren om een klok tot klinken te brengen, zoals luiden, kleppen, beieren, slaan, vierkantluiden, luiden op de Spaanse wijze of wisselluiden. De kerkklok hier in de dorpskerk van Lopik kan luiden en slaan. Bij het luiden (voor de kerkdiensten 2x, bij een trouw en rouwdiensten en op bijzondere gelegenheden) zwaait de klok heen en weer zodat de klepel afwisselend tegen de beide zijden van de klok slaat. Vroeger ging dat met een lang dik touw dat verbonden was aan het klokkenwiel. Nu gaat dat helemaal elektronisch dmv een elektromotor.

Bij het slaan van de klok hangt de klok stil en wordt de klok aangeslagen door middel van een externe hamer. Dit wordt gebruikt voor het aangeven van het hele en het halve uur van de tijd.

Afbeelding 2. De klepel, met afgebroken klepelstaart.

Afbeelding 4. Johannes Evangelista.

*Afbeelding 5. Ophanging van de klok aan eikenhouten rechte luidas.
Rechts zie je het klokkenwiel verbonden aan de rechte luidas.*

*Afbeelding 6. IJzeren hamer voor het slaan van
de halve en het hele uur.*

De klok weegt 1185 pond, dat is 592,5 kilo.
De afmetingen van de klok zijn; 96 cm hoog, 56 cm breed in het midden, 96 cm breed bij de onderste rand.